

uwaga	komentarz
(...) postuluję o uwzględnienie następujących uwag do PUL:	
- Wyłączenie działań gospodarczych na terenach bagiennych i zalewowych oraz ograniczenie do minimum działań na terenach wilgotnych:	Na terenach bagiennych i zalewowych nie zaprojektowano działań związanych z pozyskaniem drewna. Z użytkowania rębnego wyłączono także wszystkie olsy i olsy jesionowe w dolinach rzecznych i obszarach Natura 2000. Na części siedlisk wilgotnych zaplanowano użytkowanie rębne, jednak w większości realizowane z wykorzystaniem rębni złożonych, o długim okresie użytkowania i odnawianych sukcesywnie po kolejnych cięciach gatunkami właściwymi dla siedlisk. Wszędzie przewidziano pozostawienie fragmentów starodrzewu. Obecnie 19% drzewostanów na siedliskach wilgotnych to zalesienia porolne (głównie olsza, brzoza, sosna). Na części z nich prowadzimy przebudowę w kierunku zwiększenia udziału dębów i innych gatunków właściwych dla wilgotnych grądów (lipa, wiąz).
- W powyższym zakresie, postuluję utrzymanie i odbudowę ekosystemów i ich usług poprzez utrzymanie stanowisk mokrych i podmokłych. W szczególności absolutne zaniechanie działań rębnych w lasach o wysokim stopniu uwilgotnienia (np. olsy, łęgi, bory i lasy bagienne) plus odstąpienie od eksploatacji wszelkich terenów podmokłych (w szczególności: bagna, torfowiska, mokradła). Chodzi przede wszystkim (choć nie jedynie) o siedliskach łęgów olszowych, olszowo-jesionowych oraz łęgów wierzbowych i topolowych (91E0), a także łęgów wiązowo-jesionowych (91F0).	Nie projektowano działań w otwartych ekosystemach mokradłowych (bagna, torfowiska, mokradła). Dodatkowo wprowadzonpo zapis o pozostawianiu strefy buforowej wokół nich. Dotyczy to również cieków wodnych na terenie lasów. Ponad 80% siedlisk 91E0 (łęgów olszowych, olszowo-jesionowych oraz łęgów wierzbowych i topolowych) pozostawiono bez jakichkolwiek wskazań gospodarczych, w tym wszystkie powierzchnie w obszarach Natura 2000, rezerwatach i terenach źródłiskowych. W przypadku planowania pozyskania drewna w wydzieleniach z siedliskiem 91E0 uwzględniono konieczność pozostawiania większych fragmentów starodrzewu. W wydzieleniach, w których stwierdzono siedlisko 91F0 (lasy łęgowe dębowo-jesionowo-wiązowe) zaplanowano jedynie cięcia pielęgnacyjne na części powierzchni. Obecnie płyty tego siedliska są silnie zdekształcone (95% w stanie C), głównie ze względu na niewłaściwą strukturę gatunkową, część występuje na gruntach porolnych.
- Całkowite zaniechanie działań w obszarach cennych przyrodniczo, które zostały wymienione jako siedliska przyrodnicze wykazane poniżej:	Informacja: Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych została przeprowadzona na zlecenie RDLP w Łodzi w roku 2019, w ramach Opracowania fitosocjologicznego dla Nadleśnictwa Skierniewice. Zrobiliśmy to po to, żeby wiedzieć, gdzie mamy takie siedliska i w jakim są stanie. Odgórne "całkowite zaniechanie działań" na wszystkich wykazanych płatach siedlisk przyrodniczych, bez analizy konkretnego miejsca, płatu i stanu siedliska, jest niuzasadnione. Nawet w obszarach Natura 2000, które zostały ustanowione dla ochrony konkretnych siedlisk, nie zawsze zalecona jest ochrona zachowawcza (tzn. absolutny brak działań). W planach zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (sporządzanych przez inny podmiot - RDOŚ) często znajdują się zalecenia ochrony czynnej (np. poprawa struktury, regulacja składu gatunkowego). Działania takie realizowane są w ramach prowadzonej gospodarki leśnej.
9170 Grądy środkowoeuropejskie i kontynentalne 91D0 Bory i lasy bagienne 91E0 Łęgi olszowe, olszowo-jesionowe i topolowe 9110 Kwaśne buczyny 9190 Kwaśne dąbrowy 91F0 Łęgi jesionowo-wiązowo-dębowe 91T0 Bory chrobotkowe	Wymienione siedliska przyrodnicze w Nadleśnictwie Skierniewice znajdują się w różnym stanie - w zdecydowanej większości (97%) niezadowalającym (stan B) lub złym (stan C). Zestawienie znajduje się w Prognozie - tab. 11 str. 65. Sposoby ochrony siedlisk, w tym - działania ukierunkowane na poprawę ich stanu, a także możliwe sposoby użytkowania, szczegółowo zostały opisane w Programie ochrony przyrody, w rozdz. 9.6 Ochrona siedlisk przyrodniczych, od str. 224. Funkcjonowanie siedliska przyrodniczego nie wyklucza prowadzenia gospodarki leśnej, w tym użytkowania. Istotne jest, żeby docelowo, w dłuższej perspektywie, zostało ono zachowane a jego stan w miarę możliwości się poprawiał. Nie zaplanowano żadnych wskazań gospodarczych na siedliskach prawidłowo wykształconych i zachowanych, w stanie A (poza 1 przypadkiem pielęgnacji młodego pokolenia tzw. czyszczenia późne w 25-letnim podroście dębowym na fragmencie grądu). Takie płyty występują głównie w rezerwatach, ale nie tylko.
- W szczególności wyłączenie planowanych działań rębnych w ramach łęgów olszowych i olszowo-jesionowych (91E0) z uwagi na znikomą powierzchnię tych obszarów przy jednoczesnej bardzo wysokiej wartości przyrodniczej oraz retencyjnej.	Nie planowano użytkowania rębnego na siedlisku 91E0 w obszarach N2000. Ogólnie ponad 200 ha siedliska 91E0 (80%) pozostawiono bez jakichkolwiek wskazań gospodarczych.

- Zaniechanie jakiegokolwiek wyrębu starodrzewów (10,25% powierzchni leśnej – na podstawie danych z Elaboratu). Uzasadnienie jest słusznie przytoczone w dokumencie: Program Ochrony Przyrody:	Nie jest to możliwe. Użytkowanie rębne prowadzi się w drzewostanach ok. 100 letnich (sosna 80-120 lat, dąb - zasadniczo powyżej 120). Mimo to bez wskazań gospodarczych pozostawiono 229 ha ponad 100-letnich dąbrów, ponad 70 ha drzewostanów sosnowych, oraz innych gatunków, łącznie ok. 410 ha. Na koniec PUL, biorąc pod uwagę zaplanowaną powierzchnię rębni zupełnych i cięć uprzętających w rębniach złożonych, oraz to co dorośnie (drzewostany obecnie w wieku 91-100 lat bez zaplanowanych wskazań gospodarczych) <u>powierzchnia drzewostanów ponad 100-letnich w stosunku do obecnej zwiększy się o ok. 100 ha</u> . Dodatkowo wszędzie przy realizacji rębni pozostawiane są fragmenty starodrzewi lub pojedyncze stare drzewa, co powinno zapewnić odpowiedni udział starych drzew w różnych fragmentach lasów.
„W wielu przypadkach najcenniejsze ekosystemy leśne tworzone są przez najstarsze, przeszlorębne drzewostany. Dopiero w takich drzewostanach mają szansę rozwinąć się bogate zespoły fauny i flory. Dlatego też zapewnienie stałego udziału starych drzewostanów, lub ich fragmentów w postaci biogrup, ma zasadniczy wpływ na trwałość całego ekosystemu.” (str. 147)	Powyższe zapewnia <u>stały udział starych drzewostanów</u> . W Programie ochrony przyrody nie ma zalecenia zaniechania użytkowania starodrzewów. Z punktu widzenia prowadzenia gospodarki leśnej równie istotna jest powierzchnia drzewostanów młodych, z których będą mogły korzystać kolejne pokolenia, za kilkadziesiąt lat - w tym pozyskując w nich drewno. Dążymy do tego, żeby poszczególne grupy wiekowe (fazy rozwojowe drzewostanów) miały podobną reprezentację w powierzchni lasów. Oczywiście ze szczególnym naciskiem na odpowiedni udział drzewostanów starych.
- Zaniechanie działań w zakresie jakiegokolwiek wyrębu w ramach lasów ochronnych oraz rezerwatowych (jako chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody, których zgodnie z projektem PUL główną funkcją jest zabezpieczenie lub odtwarzanie różnorodnych walorów przyrodniczych określonego obszaru oraz w których za dominującą uznano jedną z funkcji ochronnych).	Działania w rezerwachach wynikają bezpośrednio z planów ochrony rezerwatów - nie planowano użytkowania. Funkcja lasów ochronnych nie wyklucza możliwości ich użytkowania (w zależności od kategorii). W przypadkach, kiedy zaplanowano użytkowanie rębne przyjęto stosowanie głównie rębni złożonych, z długim okresem użytkowania i sukcesywnym odnawianiem powierzchni.
W powyższym kontekście, lasy wilgotne i mokre są terenami o unikatowym charakterze, bardzo istotne ze względu na walory przyrodnicze, rezerwuary wody, zapewniają usługi ekosystemowe w postaci retencjonowania wody – tak istotne w sytuacji obniżonych wód gruntowych chociażby w Skierniewicach. Zachowanie takich lasów eliminuje ryzyko pożarów i suszy, co jest szczególnie istotne dla prowadzenia gospodarki leśnej. Gospodarowanie w tego typu lasach jest to zresztą dostrzeżone jako konflikt gospodarczo – przyrodniczy. Wnioskuje o zaniechanie rębni we wskazanych wyżej terenach i potencjalnie przeniesienie ich na lasy typowo gospodarcze, typu sosna na ubożonym terenie , co nie budzi większych wątpliwości z punktu widzenia ochrony przyrody, zwłaszcza, że część wskazanych wyżej terenów jest objęta ochroną Natura 2000.	Jak już wcześniej napisano - siedliska będące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 wyłączono z użytkowania rębного. Działania gospodarcze związane z pozyskaniem drewna zostały zaplanowane na części siedlisk wilgotnych i mokrych. Będą prowadzone w sposób umiarkowany, zgodnie z zaleceniami zapisanymi w Programie ochrony przyrody, mającymi na celu zachowanie układów hydrologicznych w stanie nie zmienionym. Lasy te, nawet użytkowane, będą zachowywały funkcje retencyjne a ich powierzchnia zostanie utrzymana. Miejsca strategiczne - begienka, źródliska, ciekі wodne, będą szczególnie chronione przez pozostawienie wokół nich (lub wzdłuż) nieużytkowanej strefy buforowej. Jednocześnie nie planowano zalesiania powierzchni ekosystemów wodno-błotnych o charakterze nieleśnym. W większości przypadków nie ma możliwości "przeniesienia" rębni na lasy "typowo gospodarcze" i "koncentrowania w nich działań związanych z pozyskaniem drewna" (postulat końcowy). Planowanie gospodarki w drzewostanach sosnowych na uboższych siedliskach także obwarowane jest wieloma ograniczeniami zapisanymi w Instrukcji Urządzania Lasu i Zasadach Hodoli Lasu. Dotyczy to m.in. wielkości zrębów, nawrotu cięć (czyli - kiedy możemy użytkować sąsiednie powierzchnie), czy pozostawiania fragmentów starodrzewu. Są one ściśle określone i wynikają właśnie z szukania kompromisu między gospodarką "surowcową" a potrzebami przyrodniczymi. Bory sosnowe z natury są "uboższe", przynajmniej jeśli chodzi o strukturę, skład gatunkowy i powszechnie przekonanie. Niemniej ten typ ekosystemu też ma specyficzny zespół oraganizów (grzybów, roślin, zwierząt). Nie wydaje się, żeby jeszcze intensywniejsza eksploatacja borów sosnowych była korzystna dla środowiska przyrodniczego i ogółu lasów Nadleśnictwa.
- Wyłączenie wszelkich form melioracji dla powyższych terenów w celu zachowania naturalnego kształtu tych lasów i terenów.	Nie projektowano żadnych melioracji mogących wpływać na naturalność terenu ani warunki hydrologiczne. Tzw. melioracje agrotechniczne to uporządkowanie powierzchni zrębowych oraz przygotowanie gleby pod obsiew lub sadzenie.
Powyższe postulaty wpisują się w kryteria trwalej zrównoważonej gospodarki leśnej określonej szczegółowo w elaboracie oraz w szczególności w Programie Ochrony Przyrody oraz Prognozie Oddziaływania na Środowisko.	Elaborat i Program Ochrony Przyrody są integralnymi częściami PUL. Zapisane tam zalecenia jak najbardziej obowiązują i powinny być brane pod uwagę i wykorzystywane w trakcie realizacji wskazań gospodarczych, zaprojektowanych w planie urządzenia lasu. W Prognozie przeanalizowano możliwy wpływ projektowanych zabiegów na środowisko (ogólny i na poszczególne jego elementy). Zaproponowane tam sposoby modyfikacji niektórych działań również powinny być stosowane.

Powyższe wnioski o zaniechanie działań gospodarczych na wybranych obszarach są spowodowane zarówno wskazanymi powyżej względami przyrodniczymi i ekosystemowymi, ale też wynikają ze zwiększonej skali eksploatacji lasu w porównaniu do okresu objętego poprzednim PUL (wykaz poniżej wskazuje na zwiększenie użytkowania rębego m3 / ha / rok z 2,28 do 4,47) przy podobnym stanie powierzchni obszarów leśnych. Zwiastuje to zatem bardzo intensywne wycinki, w związku z czym jeszcze raz wnoszę o zaniechanie tych działań na ww. obszarach leśnych.	Informacja o planowanym większym użytkowaniu rębnym (z 2,28 do 4,47 m3/ha/rok) pochodzi z Tabeli 28 <i>Ekonomiczne wskaźniki gospodarki leśnej</i> (str. 70 w elaboracie). Znajdują się tam również inne dane, wskazujące m.in. na wyrażnie większy ogólny "zapas drzewny" w stosunku do poprzedniego okresu. Przeciętna zasobność drzewostanów w <u>roku 2013 wynosiła 230 m³/ha, obecnie - 258 m3/ha.</u> (+28 m3/ha, wzrost o 12,2%). Dodatkowo na stronie 70 elaboratu znajdują się wykresy "klas wieku", obrazujące zmiany powierzchni i miąższości drzewostanów między poprzednim PUL (V rewizja) a obecnym (VI rewizja). Widać, że drzewostany, w których realizowana jest większość użytkowania rębego (<u>wiek 81-120 lat</u> , tj. klasy wieku: Va, Vb, VI) <u>zajmują obecnie większą powierzchnię, a w szczególności - wykazują większy zapas (m³),</u> niż w poprzednim PUL. To wpływa na możliwość zwiększenia użytkowania.

